

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ПАВЛОВСЬКА ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 36949/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

3 липня 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Павловська проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Пеер Лоренцен (P. Lorenzen), Голова,
п. Райт Маруст (R. Maruste),
п. Карел Юнгвірт (K. Jungwiert),
п. Володимир Буткевич (V. Butkevych),
пані Ізабель Берро-Лефевр (I. Berro-Lefevre),
пані Миряна Лазарова-Трайковська (M. Lazarova Trajkovska),
пані Здравка Калайджиєва (Z. Kalaydjieva), судді,
та пані Клаудія Вестердік (C. Westerdiek), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 10 червня 2008 року,
вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 36949/02) проти України, поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянкою України Лідією Іванівною Павловською (далі — заявниця) 23 вересня 2002 року.
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Юрієм Зайцевим.
3. 16 жовтня 2006 року Суд оголосив заяву частково неприйнятною та вирішив направити скаргу заявниці щодо тривалості провадження Урядом. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті заяви та її прийнятності одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявниця народилася у 1951 році та проживає у м. Львів, Україна.
5. 19 квітня 1999 року Шевченківська районна адміністрація Львівської міської ради призначила заявницю опікуном її недієздатної сестри — пані П.
6. 6 жовтня 1999 року заявниця звернулася до Шевченківського районного суду м. Львова з позовом до пана М., вимагаючи визнання недійсним договору купівлі*продажу квартири, укладеного між ним та пані П. Пізніше було встановлено, що дану квартиру було перепродано пані Г., яку було притягнуто як другого відповідача у цій справі.
7. 1 листопада 1999 року суд призначив судово-психіатричну експертизу пані П. Також суд наклав арешт на квартиру, що була предметом спору.
8. 21 квітня 2000 року було отримано експертний висновок. Згідно з цим висновком на момент укладання договору купівлі-продажу квартири пані П. була недієздатною.
9. 17 жовтня 2000 року суд призначив додаткову судово-психіатричну експертизу.
10. 18 грудня 2000 року другий висновок експерта підтвердив висновок першої експертизи.
11. 5 квітня 2001 року суд повторно призначив судово-психіатричну експертизу. Заявниця оскаржила цю ухвалу.
12. 7 травня 2001 року Львівський обласний суд залишив цю ухвалу без змін. Зокрема, він зазначив, що повторне призначення судово-психіатричної експертизи було необхідним, оскільки попередні експертизи не були повними.

13. 9 липня 2001 року за результатами третьої експертизи отримано ті ж самі висновки, що й при попередніх експертизах.
14. 23 листопада 2001 року суд призначив експертизу, щоб встановити вартість квартири.
15. 26 грудня 2001 року було отримано експертний висновок. Згідно з цим висновком вартість оскаржуваної квартири становила 17 478¹ гривень.
16. 4 січня 2002 року Шевченківський районний суд м. Львова задовольнив позов заявниці, визнавши договори купівлі-продажу недійсними, та присудив пані Г. компенсацію в розмірі вартості квартири. Заявниця оскаржила це рішення.
17. 25 березня 2002 року апеляційний суд Львівської області (далі — апеляційний суд) залишив без змін рішення суду першої інстанції. Заявниця подала касаційну скаргу.
18. 12 листопада 2003 року Верховний Суд України, вказавши на чисельні недоліки судів першої та апеляційної інстанцій, скасував рішення від 4 січня 2002 року та ухвалу від 25 березня 2002 року та направив справу до суду першої інстанції на новий розгляд.
19. 26 травня 2004 року Личаківський районний суд м. Львова (далі — районний суд), якому було передано справу, задовольнив частину позову заявниці, визнавши недійсними договори купівлі-продажу квартири, та зобов'язав заявницю сплатити пану М. 4000² гривень, а пана М. — сплатити таку ж суму пані Г.
20. 4 жовтня 2004 року апеляційний суд скасував це рішення та направив справу на новий розгляд. Зокрема, суд встановив, що таку категорію справ мала розглядати колегія суддів, тоді як оскаржуване рішення винесено суддею одноособово.
21. 26 вересня 2005 року районний суд задовольнив позов заявниці, визнавши договори купівлі-продажу недійсними та зобов'язавши заявницю сплатити пану М. 4000 гривень, а пана М., в свою чергу, сплатити таку саму суму пані Г.
22. 6 жовтня 2005 року пані Г. подала апеляційну скаргу на це рішення.
23. 12 січня 2006 року матеріали справи було передано до апеляційного суду.
24. 3 квітня 2006 року апеляційний суд виявив низку процесуальних недоліків, які допустив суд першої інстанції, а саме: невиконання вказівок про колегіальний розгляд справи (див. п. 20), недотримання вказівок Верховного Суду, викладених в ухвалі від 12 листопада 2003 року (див. п. 18) та вказівок щодо виклику належним чином відповідачів до суду. Відповідно, апеляційний суд скасував ухвали від 26 вересня 2005 року та направив справу на новий розгляд. Заявниця подала касаційну скаргу.
25. 8 серпня 2006 року Верховний Суд відмовив заявниці у відкритті касаційного провадження за скаргою на ухвалу від 3 квітня 2006 року.
26. 25 червня 2007 року районний суд частково задовольнив позов заявниці. Зокрема, визнав недійсним договір купівлі-продажу між пані П. та паном М. та зобов'язав стягнути з пана М. на користь заявниці 17 478 гривень. Що стосується договору купівлі-продажу, укладеного між паном М. та пані Г., суд визнав добросовісність набувача, і тому визнав цей договір дійсним. Заявниця подала апеляційну скаргу.
27. 8 листопада 2007 року апеляційний суд скасував це рішення в частині виплати паном М. компенсації заявниці, та відмовив у задоволенні цієї позовної вимоги.
28. Заявниця подала касаційну скаргу, яка досі знаходиться на розгляді у Верховному Суді України.
29. Між тим, 3 грудня 2007 року районний суд скасував ухвалу від 1 листопада 1999 року щодо арешту квартири (див. п. 7). 14 квітня 2008 року апеляційний суд залишив таке рішення без змін.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

¹ Близько 3629,37 євро.

² Близько 639,46 євро.

30. Заявниця скаржилась, що тривалість провадження несумісна з вимогою «розумного строку», передбаченою пунктом 1 статті 6 Конвенції, який передбачає наступне:

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи ... упродовж розумного строку ... судом, встановленим законом щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

31. Суд зазначає, що провадження у даній справі почалося 6 жовтня 1999 року та досі триває. Таким чином, провадження триває вісім років та вісім місяців в судах трьох інстанцій.

А. Щодо прийнятності

32. Сторони не надали будь-яких зауважень щодо прийнятності цієї скарги.

33. Суд зазначає, що скарга заявниці не є явно необґрунтованою у сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому визнає її прийнятною.

В. Щодо суті

34. Уряд стверджував, що заявниця та відповідачі сприяли тривалості провадження та що держава не може нести відповідальність за їх поведінку. Зокрема, Уряд стверджував, що подаючи кілька клопотань щодо відкладення судових засідань, постійно змінюючи позовні вимоги, подаючи клопотання про відводи суддів, оскаржуючи рішення суду, та ін., заявниця сама зумовила затримки провадження. Також Уряд вказав на те, що ця справа є складною та що судові органи зробили все можливе для її належного розгляду.

35. Заявниця не погодилась з цим твердженням.

36. Суд повторює, що «розумність» тривалості провадження встановлюється відповідно до обставин справи та наступних критеріїв: складність справи, поведінка заявника та компетентних органів, важливість предмета розгляду для заявника (див., серед багатьох інших, «Фрідлендер проти Франції» (Frydlender v. France), [GC], № 30979/96, п. 43, ЕКПЛ 2000-VII).

37. Повертаючись до фактів даної справи, Суд зауважує, що справа стосувалася визнання недійсним договору купівлі-продажу, укладеного сестрою заявниці, яку визнано недієздатною, та розгляд справи вимагав проведення експертиз. Однак Суд зазначає, що до листопада 2001 року було отримано всі необхідні висновки експертиз, і тому стверджується складність справи, з точки зору фактів, в жодному випадку не могла продовжити тривалість до теперешнього часу. Виходячи з тих же міркувань, Суд не впевнений, що дана справа була складною з точки зору права.

38. Також Суд звертає увагу на те, що хоча сторона у цивільному провадженні не може бути звинувачена за використання доступних їй засобів за національним законодавством з метою захисту своїх інтересів, вона має передбачити те, що такі дії обов'язково продовжують провадження (див. «Маліка-Васовська проти Польщі» (Malicka-Wasowska v. Poland), № 41413/98, рішення від 5 квітня 2001 року). Суд згоден з Урядом, що заявниця у певній мірі подовжила тривалість провадження, оскаржуючи рішення у її справі до судів вищих інстанцій. Однак, головним чином відповідальність за загальну тривалість провадження у даній справі не може бути покладена на заявницю.

39. Суд зауважує, що, не дивлячись на те, що національні суди розглянули справу в більш менш розумний строк, справу тричі було передано на новий розгляд (пп. 18, 20 та 24). Отже, Суд вважає, що головною причиною тривалості провадження є повторний розгляд справи. Хоча завданням Суду не є аналіз якості практики національних судів, Суд зауважує, що оскільки повернення справ на новий розгляд зазвичай відбувається через

помилки, яких припустилися суди нижчих інстанцій, повторне повернення справи в рамках одного провадження вказує на серйозний недолік судової системи («Верцишевська проти Польщі» (Wierciszewska v. Poland), № 41431/98, п. 46, рішення від 25 листопада 2003 року). Більше того, завданням національних судів є забезпечення розгляду справ у такий спосіб, щоб провадження у справах були швидкими та ефективними (див. «Скордино проти Італії (№ 1)» (Scordino v. Italy (no. 1)), № 3681397, п. 183).

40. У даній справі суд першої інстанції, серед іншого, не виконав вказівки судів вищої інстанції. Наприклад, однією з причин скасування рішення від 26 вересня 2005 року є ігнорування судом першої інстанції вказівок Верховного Суду, викладених в ухвалі від 12 листопада 2003 року. Іншою помилкою було те, що суд першої інстанції вдруге не розглянув справу в складі колегії суддів (див. п. 24). У результаті, скасування рішення від 26 вересня 2005 року призвело до ще однієї стадії провадження, що досі триває.

41. З огляду на сукупність обставин у даній справі, Суд доходить висновку, що під час розгляду справи мали місце незрозумілі затримки. Таким чином, у цій справі було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

42. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

43. Заявниця вимагала 10 000 євро відшкодування моральної шкоди.

44. Уряд висловив заперечення проти цих вимог.

45. Суд вважає, що заявниця зазнала моральної шкоди. Здійснивши свою оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує їй 1600 євро.

B. Судові витрати

46. Заявниця не виклала жодної вимоги з цього приводу. Відповідно Суд нічого не присуджує.

C. Пеня

47. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* решту заяви прийнятною.

2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявниці 1600 (одна тисяча шістсот) євро як відшкодування моральної шкоди. Ця сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, плюс будь-який податок, який може бути стягнуто із заявниці;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсотки.

4. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 3 липня 2008 року відповідно до пп. 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(P. Lorenzen)
Голова